NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ 1NO 1721 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ BA 12 DÉCEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Ấn-bản hàng ngày gửi theo lối nhanh	Người đưa đến nhà	Thêm kỷ về Truyện và Phụ-nữ	Thêm kỷ về giày tháng	Thêm kỷ về Phụ-nữ Tân-văn và Đông-Pháp	Thêm kỷ về Phụ-Nữ Tân-văn	Ngoại-quốc
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	6$60	9$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	9.00	»
Sáu tháng. .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	3.30	4.50
Ba tháng . .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au Directeur
61-65, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m05 de large.

1re page — *Une seule insertion* . . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m

Réclame dans le 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Nên học vẽ đường thực-tế

Người ta được đứng trên trái-đất này làm chân-tể muôn loài, sai khiến mọi vật là bởi thế lực gì ? Là nhờ sức mạnh của sự học-vấn làm thuốc não-hành, cao lòn-tri cho loài người ngày một tinh quái, ngày một khôn ngoan. Thế biết không cứ xưa nay dân nào nước nào bao giờ cũng cần sự học như cần không-khí để thở hút cho người ta vậy. Song để biết học, phải nên biết lợi-dụng sự học mà thì thế công nọ việc kia, xem như các bậc tiền-bối nước ta xưa học Hán-tự là cốt lấy sự tốt lời hay trong sách vở đem ra thân-thể lực-hành. Nào là sự-nghiệp kinh luân : quét gai bờ cỏi, rửa mặt non sông, bình-vực lấy giống nòi, che chở cho dân nước. Nào là thế-đoạn chính-trị : giúp vua trị dân, chốn triều-đình có kỷ-luật, trong xã-hội có trật-tự, mưu toan những sự hạnh phúc cho nước nhà. Nào là các nhà trước thư lập ngôn : phun châu nhả ngọc để khuyến-giới đời, khai-đạo dân, duy-trì lấy nhân-tâm thế-đạo.. . Công này việc khác, bởi-bởi sử-xanh là bởi sự học mà ra cả, là bởi người học thực-dụng mà ra cả.

Đến sau thời đời một suy, lòng người một kém, bỏ hẳn đại nghĩa thánh-hiền, theo lối học văn-chương khoa cử ! Cứ tập-quán lấy sự học từ chương để làm thang khoa-cử, bước công-danh để ăn sâu vào não-chất trong bọn sĩ-phu ! thiết gì đạo-lý, nghĩ đâu thực-hành, qui hồ vài câu thoát-thai, mấy bài văn-sáo cũng nhau giật giải tranh khôi : cái thói lấy đỗ quan tại quan mất trong xã-hội ta ngót mươi năm về trước, còn lấy đâu có chân-tài, có thực-học ! Thôi ! tội sách mà chi, tội chữ mà chi, làm cho nên nỗi, thế thì tại ai ?

Chính-phủ Bảo hộ hiểu thấu tình-hình như vậy, bèn khoa-cử, cải lương pháp học, có khoa phổ-thông, có khoa chuyên-môn, muốn lấy học-thuật văn-minh dìu dắt dân ta lên đường tiến-hóa. Chính sách giáo-dục, thật hết lòng thay !

Từ khi bỏ gong liền, gạo ông quyền. xã-hội ta khuynh-hướng về đường tân-học, nào cách-trí.. nào hóa-học.. bề học thật là man-mác mênh-mông ! người lên 7 tuổi, cắp sách vào trường, ai cũng hy-vọng cái bằng sơ học, được lên trung-học, ai cũng hy-vọng cái bằng tốt-nghiệp, để tốt-nghiệp rồi, người thì ra làm, người vào Cao-đẳng, cũng là mong tới mục-đích sự hy-vọng của mình. Lấy cái hy-vọng chung của toàn-thể xã-hội ta mà nói : Học pháp-chính để giúp chính-phủ sự hành-động, sự thi-thố cho quốc-dân, dân ai chẳng mong được hưởng cái văn-minh chính trị. Học sư-phạm để ra khai-hóa dân, dạy-dỗ người giúp chính-phủ để truyền-bá các khoa học mới, người ai là chẳng hoan-nghênh. Cùng là các khoa chuyên-môn ai chẳng mong thực-hành cho có thành-hiệu. Nói vắn lại : ai cũng mong cho thu hiệu được hoa đẹp quả ngon, để khỏi phụ tấm lòng chính-phủ khai hóa, làm về vang rực rỡ cho giống nòi. Quốc-dân ta chẳng lẽ không hướng-học chức-trọng đầy lắm sao ?

Song lấy nội-tình sự học của xã-hội ta mà nói : trừ những các nhà tân-học để có công-hiệu với quốc-dân, được tùy-dụng với chính-phủ, lấy sự học làm về vang cho nước nhà, lấy sự học để giúp ích cho nhân-dân, là những nhà học để có thành-hiệu, sự học để có ảnh-hưởng in-lắng trong xã-hội ta. Còn thì hình như bị cái vật gì nó quyện-dữ, có ngăn-ngừa làm cho mình đi theo đường lạc lối ! Thử hỏi-tình mà nói : Trong tri-thức ta nay, làm người ai cũng mong đi học, đi học ai cũng mong thi đỗ ; thi đỗ làm gì ? là mục-đích kiếm tiền mà thôi ; trước là vinh-thân phì-gia ; sau là có giá trị, có lợi quyền trong xã-hội. Vậy cái hy-vọng ông Phán ông Tham bây giờ, tức như cái hy-vọng thi đỗ làm quan của cựu-giới.

Đến như những phái : ruột nóng lửa phù-qui, lòng say thuốc rông-danh ; biện-luận những câu văn hay, trích-lục những bài cần dùng để kiếm hãnh trong một kỳ thi ! Lại có kẻ chỉ kiến người vào gà để mong lấy sự may may trong muôn một ! Thói hư kỳ chẳng khác gì đường lối hai-mê khoa-cử ngày xưa !

Hoặng chi thời buổi đua-chen, đường danh lối lợi, cửa tất ngõ-sang, lòng nhân-dục không cùng, mà nhà-nước dùng người có hạn, bao giờ cũng bấy nhiêu sở, bấy nhiêu tòa, bấy nhiêu phẩn việc, bấy nhiêu người làm học trò ngày một đông, người đỗ ngày một nhiều, cho dẫu hết lớp tân-tiến, song số nhà-nước dùng người chỉ có bấy nhiêu. Vả lại nước ta không như các nước nhiều công-ty lớn, nhiều cửa hàng to, học-trò các trường ra-nghề-nghiệp, ngoài cái hy-vọng làm với nhà-nước, không còn sự trông mong gì cả ! Cho dẫu được việc làm tự, nhưng so-sánh phần giá-trị, phần quyền-lợi vẫn không bằng làm với nhà nước ; lại là một lẽ khó-khăn !

Còn như những nhà càng ham đàm-luận khoa học này khoa học khác, như nước chảy, như máy bay ; song vì thì cử đỗ dang, công-danh trắc trở ! lưng sức học trò, quen nết quen nếp, khảo cứu sinh-nhai về đường lao-động ! bởi nghiên đèn sách, công đeo đẳng chẳng thiệt thòi ấm ra ? Thôi thì thôi ! ta liệu xay tuổi-đoạn số đầu trẻ, kiếm tiền xài như các thầy đồ nho vậy.

Xét những tình hình như vậy bá lại chẳng nên tìm phương liệu kế để giải quyết cái vấn-đề ấy ru ?

Sự giải-quyết ấy cũng chẳng khó gì, chỉ nên tự ta xoay lại cái phương-châm sự học của ta mà thôi. Xem như người các nước văn-minh, không kể những người thông-minh tuấn tú, một mặt nghiên-cứu về các khoa học. Còn thường thường ra ai cũng có bằng Sơ-học, rồi ra lợi dụng cái sự học xoay làm các nghề thực-nghiệp như làm ruộng, làm thợ, buôn bán, v. v.. ai cũng có quyền lợi, ai cũng có giá-trị, cho nên trong nước không những phát đạt về đường văn-học, mà về đường thực nghiệp thật thành, vượng lắm.

Vậy bây giờ ta nên theo các nước, ai nấy nên học phổ-thông cho biết cả, rồi ra tùy nhà tùy cảnh tùy người, nếu có tư-chất, có vật lực phải nên gắng sức cố công, học cho đến nơi đến chốn như các nhà bác-học Tây-tây. Còn thì nên lợi-dụng cái mình đã học để biết xoay làm các khoa thực-nghiệp, vừa xong lối sinh-nhai, vừa có quyền tự-do, vừa có mang được những đường công-ích trong xã-hội. Vì như chung phần hợp cổ, lập công-ty mở cửa hàng, làm đồn-điền v. v. Khoảng-trương được một kỳ-nghệ gì, tức là một thứ hàng-hóa trong nước được sung-thực, tức là quyền lợi không lọt đến tay người nước ngoài. Khai khẩn được chỗ ruộng nương nào, tất là sản vật trong nước được phong-phú, mà là mở được nguồn lợi cho quốc-dân. Và lại miễn làm nghề gì việc gì, trong đã thí-nghiệm thực-hành sự học của mình, sau là để dạy người chưa biết, bảo người chưa quen, thế có phải một người học lại truyền-bá được bao nhiêu người nữa không ? Vì lại trong một công-ty lớn, một cửa hàng to, một đồn-điền rộng, dùng được biết bao nhiêu người giúp việc : người thì chữ nghĩa biên ký, người thì chân tay làm lụng, có phải hiền thụ được bao người biết chữ, bao người thợ thuyền không ? Đem dân nghèo, mở đồn-điền, dạn dần việc dân việc đáp ông, dần là làm việc dân bà, thế có phải kể dân du thủ nhờ mình có việc, bụng dân nghèo đói nhờ mình có ăn không ?

Nói tóm lại học về đường thực-tế, không những ích lợi riêng mình, dẫn nội ích lợi cho cả xã-hội cũng không phải là quá. Hoặng chi chánh-phủ đương lưu-tâm mưu-tính đường sinh-hoạt cho dân ta, có trường Bách-nghệ, trường Canh-nông, trường Thương-mại, tất là hết lòng với dân ; vậy dân ta nên bỏ cái thói tập-quán, tính hiếu thượng từ xưa tới nay chỉ chăm đi học làm quan, đi học làm việc cần người ra cho là công việc đê-tiện không thèm làm cả, thì chẳng kỳ-ngộ của ta ngày một phát-đạt, thực nghiệp của ta ngày một khoáng trương, dân ngày một giàu, nước ngày một thịnh. Đối với Chánh-phủ khỏi phụ công lao dạy bảo ; đối với các bậc tiền-bối, khỏi thẹn mang tiếng học hành. Chẳng cũng tốt lắm thay ! Chẳng cũng mong lắm thay !

H. T. H

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 11 Décembre 1922

Nước Đức và các nước Đồng-minh

Tại Paris đã tiếp được bức thư của chánh-phủ nước Đức phúc lại Đồng-minh về những việc đã xảy ra ở hai thành Passau và Ingolstadt. Chánh-phủ biệp-quốc nước Đức phúc lại rằng chỉ có một mình chánh-phủ lấy được phép xin lỗi mà thôi. Chánh-phủ lấy lại nói rằng chánh-phủ lấy không có thể cách chức những viên xã-trưởng được, và bảo tin cho Đồng-minh biết rằng chánh-phủ lấy sẽ nộp bội đồng Đồng-minh một triệu marks or.

Việc nước Ái-nhĩ-lan

Một bọn hai mươi người cầm khí giới đã bắt bắn một chuyến hỏa-xa lại. Trong chuyến hỏa-xa lấy có 50 người hành-khách. Họ tưởi dẫn vào các toa đầu tiên bỏ không, và vặn máy xe hỏa đến Dublin. Sau người vận máy nhảu một lúc bọn lấy về ý, chạy đến chỗ máy, mà hầm đỗ xe lại một ga gần đấy.

Quan Clémenceau tại Hoa-kỳ

Quan Clémenceau có đọc diễn-văn ở Philadelphie. Cử tọa nhiều người vỗ tay.

Cuộc hội-nghị tại nước Anh

Buổi sáng Anh-hoàng đã lần lượt tiếp MM. Poincaré, Mussolini và Theunis tại điện Buckingham.

Hồi bốn giờ, thì các quan thượng-thư lại hội-nghị. M. Bonar Law đã chuyển bức thư của nước Đức cho hội-đồng. Chầu là hội-đồng làm việc đến ngày thứ ba. Chánh-phủ nước Đức nói rằng chánh-phủ lấy sẵn lòng nộp Đồng-minh những trái đơn gì là ba nghìn triệu Marks or, mà Đồng minh thì nhận việc đem trái đơn lấy phát hành trên thị-trường thế giới. Chánh-phủ nước Đức cũng ưng một khoản nội trái, nhưng chưa định số trái khoản lấy là bao nhiêu, song một nửa số trái khoản lấy ít ra cũng được một nghìn triệu sẽ đóng để nộp số bồi thường. Còn một nửa thì đóng để mở mang đường tài-chính cho nước Đức.

Việc nước Thổ

Nghị-viện Angora đã cử Adnar Bey làm chức đại-biểu tại Constantinople để thay cho Refet Pacha phải cử đi Thrace.

Bordeaux, ngày 12 Décembre 1922

Một sự phát minh trong nghề vô-tuyến

Viện giáo-sư Langevin mới phát minh được một phép mới trong nghề vô-tuyến-điện. Nhờ có cái phép mới ấy, trong khoảnh khắc có thể tính được bề sâu bao nhiêu, và có thể đò biết được các gò nổi ở gần tàu thủy.

Trung-hoa với Nhật-bản

Ngày 10 Décembre Nhật-bản đã bàn giao đất Thanh-đảo cho Trung-hoa. Đến ngày 14 Décembre, thì quân lính Nhật đóng ở đấy sẽ rút về.

Thị-giá quốc-trái : 5%. 59.65. — 5%. 1915 1915 76.05. — 4%. 1918 63.80 — 5%. 1920 87.90. — 6%. 1920 89.05.

Đấu-xảo Marseille đã tàn cuộc

Đấu-xảo Marseille đã tàn cuộc từ năm tháng trước. Hội-đồng xét thưởng đã làm xong cái bảng tên những nhà có hàng hóa vật liệu bày tại cuộc đấu xảo. Trong cái bảng ấy thì nay bản-báo được đăng danh sách các nhà ở Bắc-kỳ được thưởng như sau này :

Giải ngoại hạng :

MM. Phùng-v-Kim (Hanoi), Phạm-v-Khoan (Hanoi), Quảng-hưng-Long (Hanoi), Đông-pháp Yên-thảo công-ti (Hanoi).

Danh-dự văn-bằng :

MM. Đặng-trọng-Huy, Đinh-văn-Thuận, Lê-Đức, Nguyễn-hữu-Anh tức Hợp-lịch.

Bội-tinh vàng :

MM. Đặng-đức-Thum, Đặng-văn-Liên, Đỗ-bá-Đức (Hanoi), trường Kỹ-nghệ Hanoi, Ng-hữu-Thu tức Sen, Ng-thế-Khanh, Ng-văn-Vinh, chủ nhật-trình, Ng-v-Qui (Hanoi), Phạm-thọ-Cầu, Phùng-v-Yin, Trần-v-Hợp tức Hợp-thành (Bắc-ninh), Trịnh-v-Chinh, Trương-long, Vũ-Chương, Vương-vĩnh-Tay (Hanoi).

Bội tinh bạc :

MM. Đào-văn-Mai, Đỗ-văn-Tư (Bắc-ninh), Đỗ-bá-Đức, Hòa-ký (Haiphong), Ich-Phong, Khương-Lan, Lê-v-Trang (Bắc-ninh), Long-Phụ (Hanoi), Ng-hữu-Phác, Ng-thế-Kham, Ng-quang-Toại, Ng-v-Bính, Ng-v-Đỏ (Bắc-ninh), Ng.-v-Kỳ (Hanoi), Ng-v-Sán. Ng-văn-Thân, Ng-v-Vượng (Bắc-ninh), Ng-v Vinh, Phạm-kim-Bảng, Phạm-v-Mai, Phúc-Thành, Tạ-v Trác, Trần-đình-Thu. Trịnh-v-Bổ (Hanoi), chủ xưởng Dệt-chiếu ở Hanoi.

Bội-tinh đồng :

MM. Đặng-trọng-Huy (Bắc-ninh). Bùi-huy-Quỹ phố hàng Mắm (Hanoi), Ng-v-Phùng, Ng-hữu-Phức, Ng-thế-Kham, Ng-v-Thân, Ng-việt-Giữu (Bắc-ninh), Nguyễn-v-Vinh, Phúc-Thành (Hanoi).

Giấy khen :

MM. Bạc-vật-Tư (Hanoi). Ng v-Bộ, Ng-v Sâm, Ng-v Thân (Bắc-ninh) Phan-văn-Mai và Phạm-kim-Bảng (Haiphong), hội Tri-trí-Hanoi, Trần-Thụ (Hanoi).

Những nhà không có đồ đấu-xảo mà có công giúp cuộc đấu-xảo thì nhiều ông cũng được thưởng. Danh-dự văn-bằng. Trong số ấy thì duy có M. Hà-quang-Oánh ở Hanoi là người An-nam được thưởng mà thôi.

TRÀ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng : phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes) ; chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), từ thứ 0f.10 (0$04) trở xuống ; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

Lễ Khánh-thành Ấu-trí-viên và trường học Yên-phụ

Ngày hôm 21 tu vừa rồi, có quan Công-sứ, quan Kỹ-sư sở Lục-lộ, các quan binh, quan Tổng-đốc, các quan Phủ, Huyện, ông Phạm-Quỳnh chủ bút báo *Nam-phong*, ông Bang Trần, và các thân hào tổng lý cùng dân sự các phủ, huyện trong tỉnh Bắc-ninh, đến xem lễ đóng lầm, kẻ đến mấy nghìn người, chùa Yên-phụ rộng như thế mà đứng kín cả.

Đúng 9 giờ rưỡi, quan Công-sứ và quan Tổng-đốc đi auto đến, thì phường nhạc bình đạo thứ ba thổi bài quốc ca, để chào các quan, đoạn rồi, quan Công-sứ và các quan ỵên vị những đứa trẻ con ở Ấu-trí viên mỗi đứa hơn 70 đứa, ăn mặc áo quần tử tế cũng bảo mẫn ra đứng chào các quan, rồi lũ trẻ ấy hát những câu lục bát về bài khuyến hiếu, nghe rất là thanh-tao, và có ý giáo-dục.

Xong bài hát ấy, thì quan Huyện Yên-phong là Hoàng-hữu-Bôn bày tỏ cái mục-đích Ấu-trí-viên, đọc bằng tiếng Pháp, để cho các quí quan dễ hiểu, nói xong quan Công-sứ đứng dậy đáp lại, rất là ân-cần, ngài cảm ơn quan Huyện đã làm được công việc có ích cho dân, và ngài khuyên bảo các quan và tổng-lý các hạt, cũng nên theo cái công việc Ấu-trí-viên này, là thứ nhất ở tỉnh Bắc, để đào mỏ những cuộc Ấu-trí-viên để giáo-dục cho những đứa trẻ con Annam, khỏi phải liều thau, ngài lại khuyên bảo nên mở thêm trường học cho nhiều, để cho dân ai cũng được khai hóa.

Quan Công sứ nói xong, cử tọa đều vỗ tay, rồi quan Huyện Yên phong lại diễn-giải bằng tiếng ta về cái mục-đích Ấu-trí-viên cho dân sự đều biết, đại ý ông nói thì xin đăng theo sau này :

Ông nói xong cử tọa cũng đều vỗ tay cả, rồi các quan đi xem công cuộc Ấu-trí-viên, như là chỗ các trẻ con nằm, chỗ chơi, thì có đủ các đồ chơi như là trống, kèn, quả bóng, các xe, tàu súng nhỏ, các sách học quốc-ngữ, các tranh treo, học những lẽ thô lớn, và các bộ danh-nhân nước Pháp và nước Nam, chỗ để tà thuốc lấy và thuốc ta, rồi đến vườn hoa, cũng có ghế ngồi chơi, có ấo, có đèn, cũng như các vườn hoa Tây vậy, thật là một cái cảnh rất đẹp để, các quan và dân sự ai ai cũng vui lòng cả, và mừng cho xã Yên-phụ, đã làm được một việc từ thiện rất là có công-phu. Ở trong nhà Ấu-trí-viên có bày một cái bình-phong nhờn bọc vàng, có viết mấy chữ rất là cảm-động «Hommes de noble cœur, sauvez les petits malheureux victimes innocentes de la misère ; l'Annam vous gardera un souvenir reconnaissant ». « Nghĩa là hỡi các ông có lòng quảng-đại, xin cứu lấy lũ trẻ con vô-tội này, chỉ vì nghèo mà phải đẩy đọa tấm thân, cái ơn ấy thì nước Nam-Việt-Nam tỏ-tường xin ghi nhớ nghìn thu ».

Nguyện xỉ Ấu-trí-viên này làm nguy lại nhà Yên-phụ, là nơi đẹp nhất ở tỉnh Bắc-ninh, ở trong chùa có đủ các động phật, cái cửa tam-quan rất là ngay-ngắn, tôn hơn hai nghìn bạc, còn chùa thì tôn đến một vạn, mà làm trên một cái đồi cao, có cây cối rất đẹp, cho nên các qui-quan thường hay đến ngoạn cảnh và xem các tượng phật, mức có hàng nghìn pho tượng rất đẹp.

Trong lúc các quan đi xem, thì phường nhạc bình đánh nhiều bài nhạc nghe rất là êm ái.

Đoạn rồi các quan sang xem trường học Yên-phụ, học-trò nước hơn 50 người, có ông thầy giáo nhà nước mới bổ về. Nhà trường nay nguyên là cái dãy nhà khố xanh cũ, quan Huyện Yên-phong hết sức xin cùng quan Tổng-đốc cùng quan Công-sứ chữa lại để làm nhà trường, nên chỗ này cũng rộng rãi và đẹp để lắm, ngoài đường nhà trường và Ấu-trí-viên đều có giồng cột đèn cũng thắp đèn như thành phố vậy.

Trong lúng đã có tòa hội-đồng tộc-biểu và sổ chi thu, có giồng mới và sắp làm nhà hộ-sinh, thật là một làng chỉ lương chóng thành hiệu, mới có 5, 7 tháng nay, mà đã gần thành một thành phố rồi, công việc to tát này, đều do một tay quan Huyện Hoàng-hữu-Bôn cổ động và thân hành trông nom từng tí một, nên mới được hoàn toàn, như thế mà chẳng nhờ có quan tuần chiếu cố, và nhà lại, tộc-biểu cũng nhiệt thành cả.

Trong hạt Yên-phong có 62 làng đã có hội đồng tộc-biểu và hơn 20 làng đã có sổ chi thu, chắc còn nhiều việc công ích cho dân nhờ, nay mai lại mở thêm một cái trường học công sở ở Huyện nữa, cũng nhờ quan Công sứ và quan Tổng-đốc thật rất là nhiệt-thành về việc giáo dục, nên trẻ rồi, các ngài đã khuyến bảo dân sự lấy tiền quốc-trái mà làm đến 20 cái nhà trường trong tỉnh, thật là một công việc rất to lớn và có ảnh hưởng cho việc giáo dục rất nhiều. Ước ao rằng, các tỉnh cũng nên theo thế mà làm, thì chẳng bao lâu dân nước mình cũng mở mặt cùng người, và bước lên con đường tiến bộ.

Tiện dây, chúng tôi xin mừng quan Huyện Yên-phong đã làm được nhiều việc công ích cho quốc-dân, ở hạt Bình-lục ngài đã mở được nhiều nhà trường học, đến lúc ngài lên tỉnh Bắc-ninh mới hơn một năm nay, mà đã làm được nhiều việc lớn lao, như là việc sáng lập hội Khuyến-học, việc cổ động lập hội quan lại, việc mở nhiều nhà trường học, việc cải lương phong tục, thật là một người tận tâm làm việc công ích cho nước, không đem nhời nói mà phô trương, mà thật đã thân hành tổ chức các công cuộc rất là hoàn toàn, các công nghiệp ấy trông quốc dân lâu năm cũng còn ghi nhớ.

Bài diễn-thuyết của quan huyện Đôn nói trên ấy đăng nguyên văn như sau này :

Thưa các ngài,

Hôm nay tôi một lắm, không nói dài được, để hôm nào thư thả tôi sẽ diễn thuyết về cái vấn-đề Ấu-trí-viên cho thông tận, vậy tôi xin nói qua sau này một vài lời, trước hết tôi xin cảm ơn quan Công-sứ, quan Tổng-đốc, và tất cả các ngài đến dự lễ hôm nay.

Ấu-trí-viên là một chỗ để nuôi và dạy các trẻ con, các nước văn-minh đều có cả, mà cái công-cuộc này lại cần nhất cho những nước còn nghèo hèn, như nước ta ngày nay.

Xem như trong một xã, một trăm nhà mới có 5, 7 nhà gọi là khá giả, còn thì toàn là ăn nay lo mai, bát khoai lần gạo, thật là một cái tình-cảnh lấy bát mần đồi bát cơm, cho đến nỗi để cho lũ trẻ con vô tội kia mới sinh ra đời mà đã phải đầy đọa tấm thân.

Thương thay, những người lấm tấm cùng nước, hoài trông giống nòi, ai thấy thế mà chẳng động lòng rơi lụy.

Khỏ thân thay, cũng vì nghèo mà mành áo bọc da, bát khoai đỡ đói.

Cũng vì nghèo, mà nước bèn dân yếu, nhà khỏ giống suy.

Cũng vì nghèo, cho nên những đứa trẻ con mới lọt lòng mà đã cam chịu trăm nỗi lầm than.

Nay chẳng ta muốn cứu lấy nền nghèo hèn, để cho nòi giống người mình ngày được cường thịnh thêm ra, thì chúng ta hãy cứ bảng người nào, để là người Việt-Nam thì nam nào ta cũng giúp của, mà có động

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

việc lập Ấu-trĩ-viện cho làng nào cũng có, thì mới gọi là nhỏ đến cái nghĩa đồng bào, bảo chẳng, cho khỏi thẹn cùng non sông.

Cái câu ngạn-ngữ : nhiễu điều phủ lấy giá quanh, người trong một nước phải thương nhau cùng, đêm năm thư thả, vắt tay lên trán, các ngài nên nhớ đến câu ấy, mà giúi cơ cứu giúp cho đồng-bào.

Ấy mới là giục lâm phúc hiện tại, còn hơn là làm chùa đúc chuông, là làm phúc tương lai.

Ấy mới là ra tay tế-độ, với người trầm luân.

Dư luận Nam-kỳ

Mong điều thiệt-nghiệp

Đương buổi giao-thời, ai ai cũng đều lo lắn-bộ, bắn đua chen nơi trường tranh cạnh, mà giành xé lợi quyền. Tuy biết thì vậy mà dân-tộc ta không nên vội lắm, vì dân-tộc ta mới biết lĩnh hồn, chân đi mới vững, thì lòng dạ phải lĩnh táo, đi đứng phải vững vàng, phải thình thoảng mà đi, hễ đi cho bền thì sẽ tới chỗ. Nếu vội vã lật đật thì vấp, chân-chỏ ngừng lại thì tai, nghề nào chưa rành thì rằng tập luyện cho rành, còn sai sót thì chẳng nên hàm hồ. Muốn lắn-bộ mà làm chi ? Muốn tấn-bộ cho giàu, cho khôn, cho hơn, cho giỏi, cho mạnh mẽ, cho văn-minh. Mà muốn giàu, muốn khôn, muốn giỏi, muốn mạnh mẽ, muốn văn-minh, thì phải lo trồng tỉa ruộng nương, bàn buôn công-nghệ, và nuôi nấng, mà mọi nghề phải học tập giữ mãi cho thiệt nghiệp mới động. Vậy đồng-bào ta chuyên nghề sĩ nông làm gốc, mà nghề nông xứ ta là một nghiệp to lớn thịnh vượng, ấy là theo quen nghề cũ mà chưa thông thiệt-hành, hoặc chỉ là công nghệ bàn buôn làm sao mà chen lấn với cường cho kịp. Bỉ-nhân xin tỏ sơ ít điều nghề sĩ nông của đồng-bào Nam-kỳ ta chưa thiệt nghiệp cho qui khán-quan khảo cứu. Việc ruộng nương thì các điền-chủ lo thâu tóa ruộng, trang thất nơi trời đất, dư thiêu kẻ tá-điền, còn đám tá-điền người có sức là có trâu bò năm bảy cặp, làm ruộng chừng bốn năm trăm công, chỉ bỏ phú cho bạn làm, chỗ nhà ít khi dẫn ruộng, cây sẩu xảo bửa sơ sài, chẳng lưới lác, cấy càng rồi bỏ đó cho đất trời, dẫn lúa chín mới tới ruộng mà gặt một lần, còn mấy lúc cấy rồi, cỏ choang cũng thấy, rạc đề cũng kệ. Trong miếng ruộng đó chỉ gò thì khó nên làm nhỏ bụi tỉ bông, chỗ sâu thì nước ngập hoài nên lúa yếu khó lên, hoặc chưng non hoặc sâu non mà lúa phải sơ sơ xác rạc. Riêng làm năm trăm công rộng, mà bị gò bị sâu choán hết cả trăm công, cho nên động lúa hột chừng ba ngàn rưỡi bốn ngàn, lại than vãn ruộng thất ruộng, thì ruộng là ruộng thất, không chừng, năm nào nắng nhiều thì lúa chết khô, năm nào mưa nhiều thì lúa chết nước. Mấy người tầm-thường làm năm bảy chục công hoặc trăm công cũng làm tầm phào như thế, duy có một phần người nghèo khó siêng năng mà thôi, mướn ruộng chừng ba bốn chục công, cứ việc làm tay, trâu bò không có. Mà làm thiệt-nghiệp lắm, phát nhà hoài hoài mà phát thiệt kỹ, cỏ thiệt chet, đất thiệt mềm, cào vồng vun mô êm thiệt chặt, bắt thiệt ngay, chẳng lựa láng huyện, để đó chờ mọ đúng sức thì cấy, mà cấy thì vững vàng dây chặt, khích mé sát ranh. Đặng ba bốn bữa lúa vừa châm rễ, thì cả nhà đi dặm không để sót một cây, mà cứ thấm ruộng hoài, mỗ vồng chải thì êm lại, cỏ lác, mọc thì nhổ đi. Vì công lực thiệt hành, cho nên làm ruộng hai chục công, chắc đặng ba trăm gạ lúa. Nghề làm ruộng là nghề gốc trong bổn xứ, mà mười phần làm sơ-sịa hết tám phần, phải chi điền chủ ra tâm, tá canh tận lực, mà làm cho thiệt nghiệp, thì xứ Nam-kỳ ta lúa gạo càng nhiều thêm. Điền-chủ thì ra tiền mướn đắp bờ theo chân vì sỏ ruộng, trong phần tử miễn, cạn đắp theo chỗ cạn, sâu chận theo chỗ sâu. Bảo mương dẫn nước thấu ra sông; hễ nước sâu thì tháo bộng cho nước chảy ra, bằng thiếu nước thì dùng xa quạt quạt nước sông vào ruộng, làm như vậy thì cứu tai thủy hạn như chơi, chớ hễ chịu hại. Tá-canh thì liện sức làm ruộng nỗi bao nhiêu thì mướn đề sức làm, đừng cả vát mướn cho nhiều, làm không xiết, cấy pho-phác mà choán đất là hại lắm. Giả như nhà có hai đôi trâu thì mướn một trăm công đất, đừng có mướn nhiều, lựa chỗ đất thiệt tốt mà gieo mạ, gieo mạ rồi thì lo cày ruộng cho kỹ cho bết, cấy rồi thì phá ruộng cho nhỏ cho mềm, ruộng sâu thì cày một lần, ruộng gò thì phải cày trở hai bận đất mới xốp. Phàm làm ruộng quí là dọn đất, cày cho kỹ, dọn xong để đó mà chờ mạ, mạ dúng sức thì nhổ cấy liền, cấy cho kỹ cho chột cho dày thì chắc trúng. Nếu đất phá lam-nham còn lục-cục, cỏ-bỏ với không kịp để nổi lên-bềnh, mà mạ thì nó tuốt một bên, hoặc sụp hoặc giả, tăng phải cấy thì làm thế nào cũng thất. Bề rộng chờ mạ thì trăng, mạ chờ tuổng thì thất chẳng sai. Bỉ-nhân lược luận việc canh-nông như vậy đó, qui khán quan xét giùm coi, nghề nông có phải là nghề ổ cần xử-sự, mà chúng ta chưa thiệt nghiệp ?

Trồng tỉa cũng không thiệt nghiệp, bắp là lợi lớn, cỏ hăng mua có tàn chở xuất cảng như lúa gạo vậy, mà cũng tỉ ai lo trồng. Miền Sa đéc, Châu-đốc, Long xuyên có trồng bắp nhiều, mà cách trồng cũng sơ lược quá. Mía cũng là đại lợi, mà cũng tỉ ai trồng, mấy tỉnh miền hạ trồng không đủ ăn nhai, có đâu tới làm đường nấu mật. Duy mấy tỉnh trên như Biên-hòa, Bà-rịa, Thủ-dầu-một có trồng mía làm đường mà trồng cũng tỉ tỉ, làm đường bán nội xứ không đủ ăn, có đâu dư nhiều mà dám chở ngoại quốc. Thậm chí cải ngọ-sau ớt, là đồ theo bữa cơm hằng ngày, mà cũng chẳng chịu trồng, cứ đem tiền mua của khách. Qui khán quan đều thấy tại Saigon, Chợ-lớn những vật thực ấy, đều là Khách trồ ở trồng, mà chẳng phải Saigon, Chợ-lớn mà thôi, khắp lục-tỉnh chợ nào cũng có khách bán vật-thực ấy. Không biết mình chẻ nghề mọn mà không làm, hay là làm không đặng. Dân tộc ta có ai trồng cũng trồng chút đỉnh đề ăn, vì làm không thiệt nghiệp thì bị hư hoài nên không có nhiều mà bán. Việc đề còn bỏ, việc kỉ ở mà tranh với ai.

(C. L. B.) Nguyễn-thế-Ngọc

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Bức thư oan-nghiệt

Chiều hôm trước, ông X sang tỉnh Y để trả tỉnh một việc cần và mỗi khi ông đi vắng thì công việc quán-đốc nhà chế tạo giao cho viên thư-ký tên là Z.

Lúc 9 giờ, thấy Y 7 người trong bàn giấy của chủ, sắp sửa cạy xi gắn ở bức thư ra. Cửa bỏng mở. Thấy Z thấy là X bước vào, rút lấy làm ngạc nhiên, vì tuy phòng bà ? ngay trong trên mà bà chưa bề xuống dẫn phòng giấy bao giờ. Bà coi bình dung bề nhỏ, tóc vàng mà tinh nết nhanh nhẩu, các chị em thường trách bà nông nổi. Nhưng sáng hôm ấy, bà bận áo nghiêm trang, đội mũ chỉnh tề và hoa-nhan bà nhanh nhẹn ma lại có vẻ cương-trực.

Bà cháo viên thư-ký tỏi bảo rằng :

— Thầy trông thấy tôi lấy làm ngạc nhiên đấy nhỉ ? Có, tôi có biết câu chuyện rồng dài bộ cho tôi là một người đàn-bà điên-rồ mà không điên gì nghiêm chỉnh có thể làm cho thiệt đến được !... Này thầy Z, tôi có nghĩ một cái thủ-đoạn muốn thi-hành trong lúc nhà tôi đi vắng. Tôi muốn có thể giấu được nhà tôi một cách hiện-nghiệm và gánh các lấy một phần công việc khó nhọc của nhà tôi, tôi đã suy nghĩ và đã biết đến bổn phận tôi vậy. Hai cuộc tôi kết duyên với nhau đã bốn năm trời mà những sự vui-thú thì về phần tôi, còn công việc thì nhà tôi làm cả..... Nhà tôi chỉ biết chiều chuộng tôi thôi, coi tôi như còn bé bỏng ngày thơ. Nay tôi muốn tỏ với nhà tôi rằng tôi cũng có thể làm việc và tận tâm được. Thầy kỷ Z ơi, thầy chỉ dẫn công việc cho tôi làm. Thầy là người thư-ký và bạn tận-tâm của nhà tôi, rồi thầy giúp tôi nhé ! Thầy chớ ngần trở tôi, tôi đã quyết-định như thế rồi. Nhà tôi trong 5 hôm nữa mới về, đã có điện cho tôi biết... Và chốc nữa tôi phải cho thầy biết chỗ ở của nhà tôi mới được, thầy nhớ nhắc tôi nhé. Vậy tự nay đến khi hết 5 hôm tôi có rộng thì giờ để học việc... Thật là một sự ngạc nhiên tốt cho nhà tôi khi về đó ! Bây giờ tôi sẽ bằng lòng biết đường nào ! Vậy tôi ngồi vào bàn giấy với thầy. Mới thích làm sao chứ !

Trước hết mở gói thư ra, phải không ? Làm thư nhỉ ? Tôi bắt đầu nào : « Hiệu Đ. xin với ông X. » Nhưng về sau ta sẽ xem kỹ. Hãy bỏ tất cả các thư ra đã, rồi ta sẽ xếp đặt cho có thứ tự và thầy sẽ bày tỏ cho tôi nghe.

Bà vui sướng quá chừng, mở cái thư ra rất nhanh. Thầy Z ngồi nhìn, nghĩ đến công việc bề bộn sắp phải cáng đáng hộ mà rùng mình, song không dám nói gì, biết rằng ông chủ mình mỗi khi thấy bà vợ đòi ý cho thì lấy làm thích, lại nghĩ thầm rằng bà này chỉ trong một giờ đồng hồ sẽ chán nản mà xoay ra trò khác.

Thình lình thấy tay bà run đây đẩy. Một bức thư không có vẻ thương-vụ bập bồng ở trên những đầu ngón tay xinh đẹp của bà.

Bà lẩm bẩm nói :

— Cái gì thế nầy ? Rồi lại ngập ngừng đọc :

« Tiền lợi quá ! Dịp tốt thay ! Đến e thứ sáu sau vào hồi 3 giờ chiều, e thiếp sẽ được tự-do ở nhà thiếp. — e Thủ bút Ph ương ».

Thầy Z bạng bảo dụ rằng :

— Nỗm quá ! ng ấy ta vẫn ngại mà ! Chỗ ta đã lường lự..... Song, mặc ! rồi ta bảo với chủ ta..... Sau cũi to tiếng lên mà rằng :

— Thưa bà, cái thư ấy, để tôi xin bảy tỏ.

Bà X đứng dậy, mặt tái nhợt, mắt quắc lên mà mắng rằng :

— Im ngay ! bước ! đồ khốn, đồng đảng với chồng ta ! Thảo nào được bẩm tin cậy ! Hẳn bọn tuổi ta, hạnh-kiểm khuyết, ta đã đoái thương đến hẳn, đã muốn làm việc, tận tâm cho hẳn, mà hẳn nỡ phụ ta ! Ui chà, chà ! Mi là kẻ ta đã trông đáng kính trọng thế mà mi lại phỏ hẳn ! Ta truyền cho mi một điều là phải bước ngay đi lập tức.

— Thưa bà, nhưng tôi dám chắc với bà rằng không phải..... dẫu chữ thập.

— Ta không tin gì nữa. Ta hiểu những lời mau trá của mi rồi. Mi có ra hay để ta phải sai người lôi cổ mi ra đó ? Và từ giờ trở đi, đừng đến đây làm gì nữa. Cái gì ? Công việc à ? Gói thư à ? Này, ta xé nhỏ gói thư ra cho mà coi ! Khi ta nghĩ đến đây đề... Song thôi, muốn tối thì bước !

Nói rồi sông vào thầy Z, thì thấy ta sự bất tiện-mất. Còn trơ mới mình bà X, mới giở bức thư của Phương ra hết đọc lại bỏ vào tới áo. Rồi cứ liên tay xé hết các giấy mà ở trên bàn, không nể tờ nào nữa. Đoạn xăm xăm đến chỗ lò sưởi mà đập tan cái đồng-hồ quả lắc mua cho chồng khi trước, về một dịp kỷ-niệm. Rồi lại trở về bàn giấy mà đập cái lọ mực, cũng là một vật kỷ-niệm. Song ngồi phịch xuống cái ghế mà cười như thể đi nhập. Hết cười lại nức nở khóc. Sau đi ra, khóa trái cửa lại, đi qua chỗ những người làm công ngồi, bà thì không nhìn họ, mà họ thì không tài nào nhịn chỉ trỏ làm lét bà được. Bà lên phòng riêng, mặc quần áo, rồi đi gửi cho chồng bức điện-tín như vầy :

« Phải về ngay. Tình trạng nguy cấp. »

Bà đi lang thang suốt buổi ở ngoài phố, nào nghĩ cách quyên-sinh, nào tính bài ly-dị, nào lập mưu phục-thù kẻ bội phản. Đến chiều tối mới về nhà, thì trông thấy nhà mà kinh tâm thảm mục; rồi cơm hoa biếng nhắp, giấc hòe kém yên, sáng hôm sau bà dậy sớm, mặc quần áo sẵn sàng để có việc gì thì đối-tiếp. Thật là :

Mỏ xem một bức tiên-mai,
Mảu ghen đâu có lẻ đời nhà ghen !

Đến 11 giờ, có một tiếng chuông gọi, bà đã rùng mình, nhưng mụ quản gia vào báo rằng có vợ chồng ông P. đến. Bà chính là anh ruột và chị dâu bà X. và bà chỉ còn một ngài đến rằng phải tiếp hai thân-nhân cho tận ngộ nữa mà thôi. Bà muốn kín chuyện, song đã quá sức, không sao chịu nổi. Khi tiếp hai thân-a-hân thì chỉ ở bi-ai của bà đã rõ rệt quá lắm vậy.

Ông P hôn em mà rằng :

— Chào em, chẳng hay vì cớ chi mà coi em có vẻ thê-lương như vậy ? Thầy kỷ Z đã trầy chưa ? Anh có một câu cần phải nói với bầu.

Bà P. có dáng giật mình nói :

— Chao ơi, em đau yếu đó chăng ? Sao người ngơ ngác thế ?

Bà X. nức nở khóc mà đáp rằng :

— Em khổ lắm, cực kỳ là khổ ? Chồng em không yêu em nữa. Chồng em phụ em rồi.

Ô hay ! chồng em vẫn qui em mà ! Em điên rồ hay sao ?

— Phải, bọn dân ông vẫn bênh-vực cho nhau chăm chặp ; anh hãy xem bức thư này, em thấy ở trong gói thư đó.

Ông P. cầm lấy bức thư, rùng mình và mặt đỏ lên nắm gỗ vậy.

Bà P. đang ngẫm nghĩa cái thư nói to lên rằng :

— Bức xem nào. Này, lạ thực ! Đây là bút-tích năng K. và hiệu F. nương này là lối năng dùng về việc thân-mật đó.

Bà X. bỗn bẩn nói : — Năng K. nào thế ?

— Em không biết nàng. Khi chị ở nước Anh có trọ nhà nàng. Chồng em cũng chưa được biết nàng bao giờ. Còn P. lang thì biết mà mộ nàng lắm... Trước chị vẫn ngỉ ngờ, nay mới biết là đích xác. Hè ! giỏi thật !

Nói rứt lời, vùng vằng đi ra cửa. Bà X. ngỡ ngẩn người ra.

Anh bà nỗi giận mắng bà rằng :

— Mày đoảng lắm ! Cái thư đó là của ta. Chẳng may cũng không biết là của ai gửi đến và là thư gì nữa ! Ta đã dặn trước với thầy ký Z. để hẳn mang lại cho ta. Dẫu chết thộp ở ngoài phong-bì là hiệu thợ của ta đó. Ta đã khẩn khoản với chồng mày việc ấy, vì con Ly (trỏ người vợ) nó cả ghen lắm. Vậy mới nhẹ như bấc nó đã cho nặng bằng chì rồi. Mày làm rắc rối thực ! Ta cũng phải chịu mày !

Rồi ủ tê chạy theo vợ ra. Bà X. ngồi lấy làm vui sướng lạ thường. Độ 2 phút nữa thì thấy ông X. về đến cửa. Mình mẩy bụi bám. Nét mặt mọi khi vẫn ôn hòa, thì nay đã đổi ra đau đớn, ngậm ngùi. Ông nói to lên rằng :

— Kia mình, mình vẫn bình an, thế mà tôi đã sợ. Nhưng sao lại có bức điện thư ấy ? Tờ bốm qua, lúc nhận được điện thư ấy, tôi chẳng còn hồn vía nào nữa. Và ở vùng dưới, sấy ra việc gì đó ? Thầy Z) không có đấy. Những người làm công ngồi chơi cả. Trong bàn giấy tôi thấy đầy những giấy vụn và những mảnh đồng hồ vỡ. Tôi lại vừa mới gặp 2 anh chỉ mình đương cãi nhau đến nỗi không trông thấy tôi nữa. Người nào cũng như hóa dại cả .. Còn việc ở tỉnh Y. thì hỏng bét rồi. Người cất hàng cũng giận tôi vì tiếp được bức điện-tín ấy rồi, tôi bỏ công việc. Vậy có việc gì thế, hỏ mình ?

Bà X nói : — Không có việc gì cả. Sự đó cũng chẳng lấy gì làm quan-hệ. Đó là vì tôi yêu mình đấy thôi, mình biết không ?

Xuân-Khôi N. N. dịch

VIỆC HANOI

Bệnh trạng quan Toàn-quyền Long. — Ông nhu tin ở Colombo gửi về thì ngày mồng 9 Décembre vừa rồi, quan Toàn-quyền Long đã phải chịch mổ để chữa bệnh.

Các nhà Y-sư chữa ngài đều nói rằng cứ như bệnh trạng ngài bây giờ thì không có gì là cần nguy cả.

Chiều hôm qua, hồi 5 giờ 20, phủ Toàn-quyền lại tiếp được tin rằng quan Toàn-quyền Long đã ngủ được một đêm ngủ rất yên.

Một bộ luật mới của xứ Ai-lao. — *Đông dương-quan-báo* ngày 9 Décembre 1922 có đăng nguyên bộ luật tổ chức các tòa án, bộ dân luật và thương luật, dân sự và thương sự tố tụng pháp, hình luật và hình sự tố tụng pháp thi hành tại các tòa án xứ Ai-lao.

Bộ luật mới ấy sẽ thi hành ở nước Lào kể từ ngày 1er Janvier 1923 trở đi.

Các qui quan ở Pháp sang. — Chuyến tàu *Paul Lecat* ở Pháp sang vừa rồi có quan Thượng-chính bổng trưởng Kircher, quan Công-chính giám-đốc Pouyanne quan Học-chính đổng - trưởng Jonbin quan cai-trị Krautheimer thẩ-hiến bạt Quảng-châu-loan đã tới Hanoi.

Bà Marty là phu-nhân quan cai-tr Marty phá Toàn-quyền cũng ở qui-quốc sang chuyến tàu ấy.

Bảo bảo có lời kinh-chúc qui phu nhân đã tới Hanoi.

Cuộc Đấu-xảo Canh-nông. — Vì ở Hanoi đã có mấy nơi phát bệnh dịch trâu bò, cho nên quan Thống-sứ đã phải ký nghị-định tuyên cáo rằng có dịch.

Vậy những giống bò, trâu, lợn, cừu, dê đã ghi vào sổ để đấu-xảo thì không được đưa nữa.

Song những con vật vào trong các giống trên ấy đã ghi vào loài ăn thịt thì cũng có thể đem đấu-xảo được nhưng hễ ở trường Đấu-xảo ra, phải đắt thẳng đến lò sát sinh ở Hanoi. Như vậy thì trọng tuần lễ sau cuộc Đấu-xảo canh nông, các chương sở-vật ở trường đấu-xảo có thể bán ra một cái nhất lượng lấy chứa các súc vật. Che được trành sự nguy hiểm lây bệnh ra các giống vật ăn thịt trong khi ở trường Đấu-xảo canh-nông thì phàm những con nào lúc đem vào trường là phải tiêm cả.

Cuộc Đấu-xảo canh-nông cứ xem cái sổ giống vật định đấu trước thì đã tưởng rằng năm nay thứ phẩm hoàn hảo. Vậy mà bây giờ lại thành ra thiếu mất những giống trâu bò, lợn, cừu nhiều lắm, song cuộc đấu-xảo cũng còn nhiều sự hay là cái sổ ngựa đem đấu-xảo năm ngoái có 55 con mà năm nay lăng lên những quá một trăm.

Hội-đồng xét nhận những ngựa giống và ngựa cái nòng chỉ ghi vào sổ thì sẽ họp ngay tại trường Đấu-xảo ngày thứ năm 21 Décembre hồi 15 giờ.

Phường nhạc Trung-kỳ ra Hanoi. — Quan Khâm-sứ Trung-kỳ đã thương lượng với quan Thống-sứ Bắc-kỳ cho một phường nhạc của đội khố xanh Trung-kỳ cả thảy 40 người ra giúp việc tại Hội-chợ Hanoi. Đến ngày 15 Décembre thì tới nơi. Như vậy thì cuộc Hội-chợ năm nay vui lắm, ngoại những cuộc nhạc của nhà binh mở vào ngày thứ năm với chủ nhật lại có những cuộc nhạc của lính Trung-kỳ nữa.

Cuộc Đấu-xảo Vân-nam. — Cuộc Đấu-xảo Vân-nam đã mở hôm 1er Décembre 1922, có quan Đô-đốc Đường-kế-Nghiễ. đến chủ tế khánh-thành và các quan trong tòa Lãnh-sự Pháp cùng những người Âu-châu ở tỉnh-lị đến dự hội.

Khu sản-vật của ngoại-quốc thì chỉ có hai nhà Nhật-bản đến dự mà thôi, còn các khu khác thì toàn là các nhà thương-mại Pháp với Nam bày cả. Những nhà dự cuộc đấu-xảo lấy là :

Người Pháp

1. Veyreenc et Cie, đồ điện khí.
2. Poinsard et Veyret, đồ sơn.
3. Gerolimatos, đồ sắt, thuốc lá.
4. Brasserie Hommel, rượu bia.
5. Compagnie Optors, rượu vang — Các đồ ăn. — Đệm giường.
6. Compagnie Nestlé, sữa bột.
7. Denis Frères, đồ ăn, đồ giấy, đồ sơn.
8. Huchet et Lapeyre, những đồ đem nhập càng.

Người Nam

9. Ngọc-Lan, vải mùn — Khăn mặt.
10. Đức-lợi, đồ đồng chạm.
11. Châu-thụy, chiếu và bàn ghế bằng mây.
12. Ng-văn-Quynh, đồ khảm.
13. Ng-văn-Sang, đồ thêu.
14. Phạm-v-Quynh, đồ sơn, đồ chạm, đồ thêu.
15. Đào-văn-Mai, đồ thêu.
16. Ng-văn-Thân, đồ thêu.
17. Phúc-Hanh, đồ chạm.
18. Phạm xuân-Can, đồ thêu.
19. Ng-văn-Ký, đồ thêu.
20. Ng-thế-Canh, đồ thêu.
21. Hiệp-ích, đồ gỗ.
22. Ngô-văn-Lợi, sữa bột.
23. Vũ-văn-Ký, đồ khảm.
24. Lý-seng-Bảo, đồ kim-hoàn.

Nếu cuộc Đấu-xảo Vân-nam này không nhâm vào kỳ Hội-chợ Hanoi và nếu báo trước sáu tháng cho các nhà buôn ở bản Tây cũng dự phần thì cái sổ người Tây người Nam có đồ đấu-xảo còn đông hơn nhiều.

Thăng thưởng trong ngạch Học chính — Số các viên giáo-học Annam bực thành chung (professeur indigène) ở Đông-Pháp được ghi vào sổ thăng-thưởng trong năm 1923 hạng tư lên hạng ba định là một ông.

Ngày hội thể-thao ở trường Thể dục. — Nhà trường Thể-dục trước định mở một cuộc thi chạy 5 kí lô-mét chung quanh hồ Hoàn-kiếm, nhưng nay hãi cuộc thi ấy. Vì nhiều người thích thể-dục muốn tỏ chức một ngày Lội thể-thao ở ngay tại trường thể-dục, bởi những lẽ này: phó-trưởng cái kết quả trong sự thành-lập trường đã 3 năm nay; diễn một cuộc thể-thao từ trước đến nay giờ người nước ta không có bao giờ ; hiện các nhà yên-mến thể-dục và chú-ý về việc cải-lương nhân-chủng Việt-Nam ta, một dịp quan-sát cái kết quả của thể-thao đối với người mình thế nào ; sau nữa mong rằng các quan thủ hiến cũng các qui quan trong thấy sự kết quả ấy mà mau lưu-tâm về vấn đề thể-dục, hầy còn những hồ lầm thì cải nên giáo-dục người Việt - Nam ta mới hoàn-toàn được. Câu phương-ngôn : « thân thể có trăng kiện thì trí-tuệ mới được minh-mẫn » là một sự thực đích-xác rồi, không cần gì phải bàn nữa.

Nhân ngày hội lớn, trường thể-dục được dịp hoan-tiếp các nhà yên-mến thể-dục, chắc những nhà ấy lưu-tâm một cách thích-thực, đích đáng về vấn-đề quan-trọng ấy ; nhà trường cũng mong rằng chắc có nhiều nhà vì-chủ hoặc tân-học hoặc cựu-học đến mục-kích sẽ để tâm cổ-động sự thể-thao, học may nước ta mai sau cũng có một phái văn-sĩ chuyên về việc khảo-cứu thể-dục như các nước văn-minh. Trường Thể-dục có hi-vọng thành một nơi thí-nghiệm cho các nhà có trách-nhiệm về việc giáo-dục, lại có ý nghiên-cứu vấn-đề thể-dục như là những ông thầy thuốc, ông giáo-sư, ông viết nhật-trình vậy...

Bởi những lẽ ấy, tòa kiểm-trị trường đang thi-hành một ngày hội ở tại sân - tập (Stade Mongaillet) ở trường. Ngày hội ấy lại có Hội Khai-trí tiến-đức bảo-trợ. Hội K. T. T. Đ. là một hội nhóc vì như một cái e đèn đức-trí tu-đức » mà lại bảo-trợ ngày hội thể-thao của trường thể-dục (vì như một lò nung đúc sức khỏe thì là một nhỉ rất chính đáng lắm vậy. Đáng khen những nhà chúc mưu-công tỉnh việc xã-hội thay ! !

Ngày hội thể-thao ấy nhằm vào 24 tháng chạp tây tức là ngày mồng 7 tháng một ta. Còn chương-trình ngày hội lẽ sẽ định sau.

T. lai cảo.

Tòa Thượng-Thẩm. — Sáng hôm nay tòa Thượng Thẩm xử những việc sau nầy :

Lậu thuế. — Tên Bách Tam thợ Tạo đem hơn 5000 đồng bạc đưa ra khỏi xứ Trung-kỳ mà không nộp thuế. Lúc đi qua đồn hỏi thì lại nói dối là gói hàng đề khỏi phải trả thuế mỗi 1000 đồng là 8 đồng. Tòa án Trung-Trị Tourane phạt tên Bành Tam 1000 đồng. Tòa Thượng-Thẩm giảm xuống 250 quan.

Mua đề ăn cắp. — Tòa án Trung-Trị Hanoi phạt tên Nguyễn-ngọc-Thọ là thợ thiếc 45 ngày tù và 100 quan về việc chứa chi ẩn cắp của sở Pháo-thủ. Tòa Thượng-Thẩm xét ra tên ấy vì lòng ngay mà mua cho nên thu tội.

Không phải là lừa đảo. — Có một người Ấn-độ bán hàng vải thưa Hoàng trọng-Khanh sưng là tỉnh-thất mua hơn 300 đồng bạc vải trắng. Cách mấy hôm sau đem trả mấy tấm vải xanh. Đến lúc người Ấn-độ cho lại đòi tiền vải thì vợ Hoàng-trọng-Khanh bảo rằng vải ấy người chồng đem bán lấy tiền đánh bạc mất rồi. Khi người Ấn-độ đi kiện về tội lừa đảo, xét ra lại có mấy người can liền về việc ấy nữa. Tòa án Trùng-trị Tourane phạt Hoàng-trọng-Khanh, 2 năm tù, 3000 quan và bắt phải bồi 250 cho người bàng vải, Tôn-thất-Nhi, Ng-thị-Bích, Ng-thị-Khanh, Ng-thị-Ba. Ng-thị-Biền, Lê-v-Ký, tức vì mỗi tên 1 năm tù 50 quan và cùng nhau bồi 50 đồng cho người nguyên đơn. Tòa Thượng-thẩm xét ra là việc buôn bán mợ tiền nhau, chớ không phải là lừa đảo nên tha cả những người bị kiện.

Còn nhiều việc nữa chiều hôm nay đang xét.

Việt-Nam Thanh-niên bội. — Chiều hôm chủ nhật 10 Décembre vừa rồi, ông Trần-trọng-Kim đã diễn thuyết ở hội-quán V. N. Th. N. về đức Lão Tử. Bài diễn thuyết này nghĩa lý thật là bao-quát, đã minh tỉ được tinh-thần cái học-thuyết cao-thượng của nhà đại-hiền ấy, lại chỉ ngộ được cả những điều sai-lạc vì hình-thức mà người sau theo nhầm, ngay cả đến những môn-đồ trước nhất như thầy Trang-Tử, thầy Liệt-Tử cũng đã khuynh-hướng đạo Lão về đường mê tín. Cuộc diễn hôm ấy có đông hội-viên nhiệt-thành lại nghe, đều lưu tâm chú-ý và vỗ tay xướng tụng vui vẻ.

Diễn-thuyết xong thì những hội-viên bọp đại-hội đồng xem xét các việc bành động trong hội và bầu-cử hai ông phó-trưởng-hội. Đại số hội-viên đã ưng cử ông Vũ-quang-Hiệt là giáo-sư trường Bảo-hộ và ông Nguyễn-khoa-Toàn là học-sinh trường Sư-phạm cao-đẳng.

V. N. Th. H. lai cảo.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

Bắc-kỳ Tư-vấn nghị-viện

Sổ bảo cử năm 1923

Quan Đốc-lý thành-phố Hanoi có lời bá cáo cho các người có chân dự bảo và kẻ chịu cử nghị-viên Bắc-kỳ biết rằng: sổ tên các người có quyền dự bảo về năm 1923 hiện đã yết tại tòa Đốc-lý (Phòng phát giấy căn cước) từ ngày 5 Décembre 1922.

Vậy những người có chân dự bảo nên đến đấy mà xem lại. Bản Yết-thị này có yết tại các chỗ bảo cử.

Muốn xin biên thêm, tên vào hay bỏ tên đi thì phải tự mình đến Tòa Đốc-lý mà xin, hạn đến ngày 1er Janvier 1923 là cùng.

Hanoi, ngày 5 Décembre 1922

Quan Đốc-lý.

MOUTROUX.

HIỆU RẤN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
鋪金寶南
BIJOUTERIE – ORFÈVRERIE
NAM-BẢO
Hanoi — 16, Rue de la soie, 16 Hanoi

CHẾ-TẠO : — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, dầu gậy, cán ô, tôi-bọc, vỹ thuốc lá, hộp thuốc lào, vẻ diêm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thứ khéo để làm hàng lễn cho qui khách đặt lối-riêng.

BÁN : — Vàng diệp Vĩnh thịnh-long, mặt đá thực (đủ các mài), ngọc-thạch, giấy đeo thế-ngà, giấy kim-khánh giấy kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tin cẩn làm gốc. 2643

Cuộc HỘI-CHỢ Hanoi xem ra thực là một cơ-hội rất phát đạt cho đường thương-mại và đường kỹ-nghệ nước nhà.

Từ 17 đến 31 Décembre 1922. 2079

Hỏi kẻ phải đau

Hãy hỏi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải nợ lạnh, phải đau thì quán mà đi chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là đi không chữa chết nào có, nay hỏi những người phải đau khi quán đã kinh niên, hoặc phải đau ở phải; hãy hỏi các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhuyên tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Khi tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không! Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đã có được, thì chỉ sinh con nối yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam-Việt, nào các người không muốn giống Nam-Việt bao mãn đi, nên các người không giống giống Nam-Việt tiêu-diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Tây sở viết thư cho biểu Bác-sĩ MONTÈS số 51 Paul-Bert Hanoi mà bắt mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 hào. Sang và chiều trước thì ốm nằm, thì nóng một khác nhẹ, nằng một lọ, thì khỏi hẳn mạnh và bớt ăn.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon tất có ích cho dân bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật trơi, thật tốt. Dầu có có những thứ, thứ hung-hung (blonde) và thứ mũi nâu (brune).
Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá cần kiệu Montès bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết Pilules Pinck
Một lọ. . . . 4 f. 45
Đọ 0$65 đến 0$70
Sáu lọ. . . . 24 f. 50
Đọ 3$60 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc (máu-bổ bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. . . . 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỷ vị hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa nầy thường hay bị người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc nầy rất thần hiệu đã cứu về số người sĩ cũng biết tiếng.
Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ dùng-hồ nông một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Thì càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng nó ở người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.
Bào-chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Hội Hồng-thập-tự. — Quan Lãnh-sự Vân-nam-phủ vừa gửi cho bà hội trưởng hội Hồng-thập-tự một số tiền 1130 đồng để giúp cho những trẻ con mồ côi về việc chiến-tranh ở bên Pháp. Danh sách những nhà quyên số tiền ấy thì sẽ đăng sau. Còn những số tiền quyên tại Bắc-kỳ thì nay đăng tiếp theo những số trước như sau nầy :

Trường Lycée Hanoi gửi thêm 1 p.40 và mấy cái đồ vật ; Học sinh trường Brieux, những đồ vật ; M Phạm-văn-Khoan 3 cái gối thêu, một cái phủ lò sưởi ; Mme Vanthaurnant 6 p ; Hiệu Graitry : 12 mètres linon rayé ; 10 mètres nansouk, 2 mètres granité, 5 mètres crêpe de Chine blanc, 1 pièce percale, 5 mètres broderies en laize, 3 nappes, 5 boites coton broder, 1 boite coton repiser, 1 boite fil, 1 douzaine mouchoirs, 1 douzaine bas ; Mme Michelot - Coq d'Or 25 p ; MM. le Directeur de l'Hôtel de la Paix 5 p ; Gracias 5 p ; Descours & Cabaud 30 p ; Branche 10 p ; Ng-duy Chi dit Nam : 2 napperons, 2 napperons brodés ; Maria, rue Jules Ferry : 3 coupes entre-deux filet ; Cotonnière de Nam-định : 2 pièces cellular rayé, 1 pièce cellular, 12 serviettes éponge, 24 nids d'abeille, 1 nappe et serviette de table service de 6 couverts, 1 nappe ; Lương-văn-Lan, 162 Bd Armand Rousseau : 50 croissants ; Mon An-yeng, Boulevard Đồng-khánh : 2 boites de bonbons ; Melle Béatrix Hermant, Vinh 2 p ; M. Bùi xuân-Khoái, 47 rue Jules Ferry : 4 pièces de ruban ; Anonyme : 40 boites de thé Hère qualité, 40 paquets de thé marque Rhinocéros, 10 boites de thé Impérial ; M. le quan Huyện Yên phong, Bắc-ninh 5 p ; Mme X... rue Jambreun 5 p ; Madame Durand rue du Maréchal Joffre 10 p ; Madame Foisy Bắc ninh 15 p.

(Còn nữa)

Đá bóng thi — Chủ nhật 10 Décembre vừa rồi hội đá bóng T. P. với hội Idéal đáng lẽ đá tại ở khu đất gần nhà dấu, nhưng mãi đến sáng hôm chủ-nhật hội T. P. lại tiếp được giấy của Idéal nói lại đá ở bãi cỏ cây vì hội Idéal lại phải đợi linh Tây trong trại ra cho tiện, hỏi vậy cho nên không kịp nói lại làm cho nhiều người hôm đó mất công mà không được xem một cuộc đấu thì rất kịch liệt.

Cuộc thi vừa rồi cũng không được hoàn bảo như hai lần trước là vì mấy nhẽ sau nầy : Hội T. P. thì lấy toàn người Nam ta không có một người nào là người hội cả, còn hội Idéal lại trước thì lấy người linh Tây đá giúp mà lần nầy lấy 7 người mà nói rằng hội đó bỏ giờ sắt chập cả hội của linh Tây cho nên họ được phép vào đá. Còn khi chơi tuy hai bên cũng giỏi cả nhưng sự tranh dành nhau xem ra vẫn có ý hiềm để lắm. mỗi khi hai bên xông vào nhau thì lại có người phải đau, như lần đá vừa rồi có một người linh bắt chẳng khi bị phải một cái đá đau thì xông ngay vào bên người đá mà đánh lại, đến khi bên T. P thấy sự bất bình như vậy, có 2, 3 người chạy lại can, ngờ đâu bên linh Tây cũng ở lại 3, 4 người rồi thành loạn đả.

Lỗi tại đâu, chắc những người đứng xem hôm đó đều biết cho cả. Hội Idéal chính là hội toàn những học-sinh trường Tây thế mà khi đá chỉ thấy có hai người trong học-sinh mà thôi.

Người ta có ganh đua là ganh-đua về cái khéo chứ có phải thị sức khỏe đề làm người ta đau là mình được đâu.

Bây giờ muốn cho khỏi xảy ra lắm sự bất bình thì khi người nào chơi không hợp cách nên đuổi ra không được chơi nữa ; người nào không có chân trong hội thì không được chơi hộ, còn người Arbitre phải công bằng. Như thế thì họa may mới vui được từ đầu đến cuối.

B. H.

Danh-dự hội-tinh. — Các hàng binh linh có tên sau nầy mông thưởng danh dự hội-tinh :

Bội-tinh bạc hạng nhất :

MM. Đỗ-hữu-Chinh, đội máy bay ở Vientiane quán Hà-đông ; Trần-v-Của, đội pháo-thủ, quán Cần-thơ (Nam kỳ) ; Bùi huy-Minh, đội khô-đỏ quán Vĩnh long (Nam-kỳ) ; Ng-văn-Huân, đội công-binh, quán Hà-đông.

Bội-tinh bạc hạng nhì :

MM. Ng-v-Hồ, linh ở vệ thứ 21, quán Bến-ire ; Huỳnh-văn-Truyện, linh máy bay, quán Biên-hòa ; Ng-hữu-Khoát, đội ở vệ thứ 21, quán Sơ-đồ ; Nguyễn-v-Ban, đội ở Tarbes, quán Hà đông ; Lê-văn-Vui, đội ở Saint Médard, quán Cần-thơ ; Bùi-v-Dung, bếp ở vệ 16, quán Hải-dương ; Ng-v-Uy, đội ở Saint Médard, quán Nam-định ; Lê-Chương, đội máy-bay quán Quảng-ngãi ; Ng v Linh, cai ở miền thứ 17, quán Nam-định ; Ng-viết Cốc, bếp ở Pay Guillaume quán Hà-đông ; Ng-v-Tuy, linh thợ quán Hà đông ; Lê-đức-Lập, bếp ở vệ thứ 10, quán Hà đông ; Đặng-văn-Cước, bếp ở vệ thứ 16, quán Hà-đông ; Ng-văn-Kao, cai ở vệ 16, quán Hà-đông ; Phan-v-Dậu, linh ở Saint Médard, quán Hà-đông ; Lê-v-Tiến, cai ở vệ 16, quán Hà-đông ; Ng.-bội-Huân, đội ở Pangulles, quán Hà-đông ; Phi-Thuận, bếp ở vệ 16, quán Hà-đông ; Ng v-Tỷ, đội linh thợ, quán Hà đông ; Đỗ văn-Tài, đội máy bay, quán Hà-đông.

Đèn điện tại Hội-chợ Hà-nội — Công-ty điện khí Đông-pháp đã thương-lượng với hội-đồng tổ-chức Hội chợ nay có lời đề các nhà có dự cuộc Hội chợ biết rằng ngài nào muốn mắc đèn tại các gian hàng của mình thêm vào số đèn của hội-đồng đã có thì nên đến ngay thương lượng với công-ty về việc ấy.

Các nhà hỏi chậm, nghĩa là sau ngày 15 Décembre, thì công-ty không có thể nhận lời được.

Ngạch quan-lại — M. Nghiêm-hoàn-Luyện, tri huyện hạng ba, ở nhà thương ra, nay được nghỉ dưỡng bệnh một tháng, linh nửa lương.

Ngạch cảnh-sát. — M. Trần-văn-Đại và M. Ng-viết-Thân, đều mộng bổ lính cảnh-sát phụ biện tỉnh Lao-kay, lương bổng mỗi người năm là 192 p.

Ngạch tùy-phái — M. Nguyễn-hữu-Bạo tùy phái tại tòa Sứ Hưng yên, nay được từ dịch. M. Lê văn-Ngạn tùy phái tại Hà-đông nay đổi đi Hưng yên.

Ngạch trợ-giáo. — M. Phạm-Gia, cô bằng Sơ-học Pháp-Việt, trợ-giáo phụ biên trường Sơ-đẳng Xích-thổ (Ninh-bình), nay thăng trợ-giáo tập-sự kể từ ngày 1er Janvier 1923 trở đi.

Ngạch lệ-mục — M. Bùi-chí-Đới, lệ-mục tỉnh quan huấn Sơn-tây được từ dịch và được thăng chánh cửu-phẩm đội trưởng.

Ngạch thư ký — M. Bùi-huy-Canh thư-ký thượng hạng hạng nhì ở Hải-dương, nay kiêm việc lục sự tại tòa án đệ nhị cấp tỉnh lỵ thay M. Trần-văn-Hòa.

M. Phạm-văn-Cửu, thư-ký hạng ba nay kiêm việc phát tiền cho các người bản xứ tòng sự ở tòa Sứ, tòa Án, nhà thương trường học và sở Lục-lộ thuộc tỉnh Kiến an, thay cho M. Nguyễn-văn-Gới.

VIỆC BẮC-KỲ

HẢI-DƯƠNG

Vô ý hay là lại cuộ? — Đêm chủ-nhật, hồi 10 giờ, một người Tây thấy thả trong tàu *Paul Lecat* cùng với hai người anh em bạn đi bằng xe qua đường Belgique, tới sông Lục ở trong tại ra không biết làm thế nào, một viên đạn tin ngay vào lưng người phu xe. Người này phải khiêng ngay vào nhà thương.

Khám tàu « Paul Lecat » — Tàu *Paul Lecat* lúc mới tới bến thì linh cảnh-sát có khám được nhiều khí giới lậu thuế.

Ăn trộm đèn. — Đêm hôm 8 Décembre kẻ trộm vào trong hiệu Khách Cheong-taj-Sinh lấy cắp mất 264 cái hoạng đèn bằng đồng giá trước 70 đồng.

Mới từ sáng đến chiều đã già thêm những ba mươi năm tuổi. — Báo *France Indochine* có thuật một chuyện rất kỳ khôi rằng sáng thứ bảy trước mấy người linh có giải một bọn 30 người từ đâu bà ra vườn Lạch-tray. Trong số ấy có một mụ đã bị can án 6 tháng tù về tội buôn lậu. Trong những lúc ra làm ở Lạch-tray, mấy lần trước mụ đi bán với một người dẫy từ gái đến ở th thay cho mụ.

Vậy sáng hôm ấy đôi bên đã bẹn hò đến đó, mụ liền trao quần áo cho dẫy từ mặc vào rồi về thắng nhà ở Kiến-an mà người từ gái thì nhập vào bọn tù.

Về đến nhà pha cũng chưa ai biết vì điểm số từ vẫn chẳng thiếu ai.

Đến buổi chiều người cảnh ngục thất mới biết vì một người trong bọn tù mới từ sáng đến chiều mà đã thấy già chóng quá (người tù thật có 25 tuổi mà người từ gái đến thay những 60).

Chắc rằng quan Biện-lý đã biết sự gian trá ấy rồi, vì buổi tối đã gặp người dẫy từ gia ở Kiến-an bị đuổi ở nhà pa ra và bắt phải giả quần áo cho chả để chả lại vào ngục.

Các chú linh tất sẽ được thưởng mề đay.

Muốn thảo thân liền rút dao đâm linh thương-chinh. — Chiều chủ nhật, có một người Khách làm ở tàu *Paul Lecat* bị bắt được mang mấy thứ đồ vật ở trong tàu ra, không rõ là của ăn cắp hay của lậu thuế, một người thương-chinh chực ra bắt thì bị người Khách rút dao đâm phải tay trọng thương. Nhưng người Khách cũng bị vỡ được giải vào sở Cẩm.

VIỆC TRUNG-KỲ

BẾN-THỦY

Lời cảm ơn. — Chúng tôi xin có lời cảm ơn các cụ, các ông, các bà, chúng các thân bằng cố hữu, hoặc ở xa hoặc ở gần, đã lỗ tình thân ái mà gửi giấy chia buồn, hay đến thăm hoặc cho đồ phúng viếng, cùng đi đưa đám nói-trợ, thân mẫu, nội-tổ chúng tôi là :

Bà DƯƠNG-THỊ-THỨ
(Hưởng thọ 54 tuổi)

cất đám ngày 17 tháng 10 annam. Trong khi lang gia bối rối, có đều gì sơ suất, xin các ngài bỏ quá đi cho.

Phụ-quản : Ky-đệ Hợp
Nam-tử : Ky sống-Y và vợ
» » Thức và vợ
» » Ca và vợ
» » Them
» » Trác
Nữ-tử : » thúc-Trinh
» thuận-Trinh
» diệu-Trinh
» thuận-Trinh
Nam-tôn : » quản-Tiếng
» » Thân
» » Hưng
» » Thịnh
» » Lập
Nữ-tôn : » ngọc-Xuân
» » Hạ
» » Huệ
» » Lài
» » Nguyễn
» » Hạnh
» » Bình

Đồng gia bái tạ.

NHÀ-ĐỂ MỚI
70, Phố Hàng-Bông, Hanoi
Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 60 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đỡ đàng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước uống, cải, và có tỉ, có xiêm.
Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.
Ai bằng huyết, tiểu sản, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa đề vào chữa cũng được (năm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 6$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10.00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00
Ra vào tự do
2557

ĐỨC-LONG
56 nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)
Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, đay, gai tây, dây đay ta, cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi súc vật và bán cây, bán ruộng, cùng là đủ các đồ sắt làm xe và cuốc, xẻng, búa, rìu và các thứ sơn-tây, các thứ đanh, vân vân.
Xin qui-khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không đám ăn lãi nhiều.
ĐỨC-LONG-HIỆU
cẩn-bạch.

Khen cho thực cũng nên tài

Có phần hơn trò xiếc ngoại-quốc

Hôi 9 giờ tối mời các ngài chiếu cố lại xem

TRÒ XIẾC VIỆT-NAM

Khai diễn ở CHỢ HÀNG DA CŨ (Rue des Cuirs)

Người (có cả đàn-bà Việt Nam) và thú vật làm đủ mọi trò lạ)

GIÁ CHỖ NGỒI

Lô. . . . . 3$00 một ghế
Hạng nhất. . 2 00 —
Hạng nhì. . . 1 50 —
Hạng ba . . . 0 50 —

Bán vé ở cửa diễn-trường suốt cả ngày, từ ngày 4 Décembre 1922.

5302

ĐẠI DIỄN

Ngày thứ năm 14 Décembre, hồi 21 giờ 15

Xiếc HARSMTON'S

BỌN HÁT XIẾC RẤT TỐ VÀ ĐỦ THỨ TRÒ

Hát tại trước cửa nhà hát Tây

CÓ 30 NGƯỜI TÀI-TỬ RA TRÒ

Bọn này toàn là người mới cả

Rất lớn! Rất đẹp! Rất vui!

Quý-vị muốn mua vé trước thì xin đến tại nhà MM. Larrivé Frères số nhà 84, đường Jules Ferry, Hanoi, ở đó có bán vé luôn luôn trong mấy ngày làm trò.

Vậy trước hết xin hãy đến xem các giống thú của chúng tôi ! ! Nào là voi, su-tử, cọp, beo, gấu, khỉ, ngựa vằn, vân vân.

GIÁ CHỖ NGỒI

Phòng ở chỗ ngồi : . . . . . 10$00
Phòng 1 chỗ ngồi. 3 00
Ghế hàng trước 2 00
Ghế sang nhất. . . . . 1$50
Ghế hạng ba 1 00
Gian bằng gỗ. 0 50

Những trẻ con và binh trở ra nếu hàng đội, ở ga phép giá nửa tiền hạng nhì và hạng ba trong ban ngày (matinées) mà thôi.

5303

茂 MAO-SENG 盛
57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi.
MÁY nói số 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chắn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.
Hàng tốt, giá công hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.
Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.
2045 HẬN-TRỊNH kính cáo.

XIN XEM CHO KỸ
Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bách cáo bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài tự rạy để có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :
« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có chữa bệnh và chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »
Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SẢN-NHIÊN 燊

Tối thứ ba :
TỨ HẢI CẦU HOÀNG
Tích hát nàg là một tích hát toàn chèo, vui trò và nhiều chỗ buồn cười lắm, nhất là chỗ anh đồ gàn đi hỏi vợ.
Tối thứ tư :
TRẠI-CHIÊU-QUÁN
Tích hát nàg vui trò lắm, xin mời các qui-khách chiếu-cô cho thì sẽ biết.

CINEMA PALACE
(Nhà chiếu bóng lớn phố Paul-Bert)

Sẽ đổi lệ từ thứ tư 13 đến thứ ba sau 19 Décembre 1922.

TUẦN-LỄ ĐẠI-ĐỘI VÀ MỸ-THUẬT

... buổi ban ngày thứ năm, chủ nhật ... hồi 2 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

Tuần lễ thứ hai từ thứ tư 13 đến thứ ba 19 Décembre 1922

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« LÔNG KẺ CÀ »
Bi kịch chia làm hai thiên của soạn giả Séverin-Mars.
Thiên thứ hai

Nghỉ

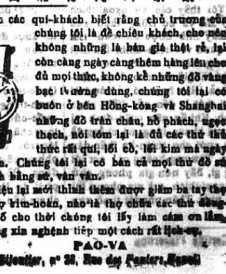
SỰ NÁO-ĐỘNG CỦA A FATTY VÀ TÊN PICRATT
Hài-kịch buồn cười vô hạng

CẦN-CÁO
Tuần lễ sau sẽ chiếu phim
« CARMEN »,
Rất đẹp, rất hay, có đàn, có múa, có nhiều mĩ mắng trang hoàng

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy.

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
德八竹牌門商福行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách. biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiều khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc là vàng bạc, chúng tôi lại có nhiều món buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hồ phách, ngọc thạch, hồi tôm lại là đồ các thứ thuốc rất quí, tối cổ, tối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, từ bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thuê thêm được gian hàng tây thứ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ trên-hoàn, nào là thợ chiếu các thứ đồng hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Silvestre, n° 36, Rue des Pavillons, Hanoi

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

同 濟

Các quí-khách khi qua chơi Hanoi xem hội chợ hay sắm đồ tết, thì xin các ngài quá bộ lại chơi qua bản-hiệu, « LƯỠNG-THÔNG-HING », *41 Phố hàng Bạc*, sẽ có đủ các thứ đồ vàng bạc, làm theo các kiểu thực đẹp. Bản-hiệu lại có bán cả các thứ ngọc của Tàu, ngọc dạ quang cùng ngọc trai nữa. Các thứ này bản-hiệu vừa mới buôn ở bên Houg-kông sang chuyến tầu vừa rồi.

Giá bán cực rẻ!
Hàng làm cực tốt!
Công việc cực nhanh!

Kính cáo
LƯỠNG-THÔNG-HING
41, Rue de la Soie,
Hanoi

2018

MÙA MƯA

Ô hiệu Quảng-Hưng-Long
Số 79, Phố Hàng Bồ, Hanoi
MỚI VỀ :
Áo tơi đi mưa
(Pardessus en laine imperméable)
và các thứ
Mũ, Khăn-quàng-cổ
(Foulards en laine)
vân vân... 2078

NHÀ TẮM VỆ SINH

45, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)
2098

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON
2050

Hội Chợ Gian 13A
ƯU MAN CHẤN THUỶ
LÀ THỨ MẠNH CÓ TIẾNG KHẮP CHÂU
CHIÊU và GHẾ
BẰNG CỐI SẺ
ĐỂ GIẢI VỊ BẠN BƯỚNG CHƠI

CAO RĂNG

Thuốc Cao này thơm thơ trong sạch khỏi giáo, ngâm khỏi đau răng, sâu răng, cam răng; răng lung lay ngậm tài vững lại, bán tại hiệu Vạn-Xuân-Đường, số 211, phố Tiền-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin).

Song liệu mỗi phiến giá. . . 0 $ 20
Bơn liệu mỗi phiến giá. . . 0 10

愛虫牢牙固齒 立即拔毒止痛 萬春牙膏

Các hàng tạp hóa và các hàng bào chế các tỉnh hiệu đã nhiều nơi mua buôn để bán lẻ, nghĩ nào muốn mua buôn xin gửi thư lại. Các nơi đã lấy định có bán bộ như sau này: hiệu *Mạc-Đình-Tư* số 126, phố hàng Bông, Sở bán báo là số 68, phố hàng Bông, chú là *Đặng-kinh-Ân-quán* số 82, phố hàng Gai, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ hiệu *Đệnh-Nhân-Đường* số 61, phố Phúc-kiến, hiệu *Vĩnh-Xương* số 27, phố Hà-trung, hiệu *Quảng-Lợi* số 23 và hiệu *Bảo Hợp* số 27, phố Chợ nhớn CR, hiệu *Phạm-xuân-Trang* số CR, phố hàng Bạc, hiệu *Vĩnh-Hợp-Thành* số 119, hiệu *Hạnh-Hóa-Đường* số 137, và hiệu *Anh-Hóa Đường* số 231, phố hàng Buồm, hiệu *Phương-Đình* số 100, phố Cửa nam, Hanoi, hiệu *Hợp-Hing-Long* số 39, phố khách Haiphong, hiệu *Quảng-Lợi-Iên* số 30, phố hàng Song và hiệu *Hoa-Sinh-Đường* số 167, phố khách, Nam-định, hiệu *Đức-Phong* số 166, phố Đông-thị, Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* bán tạp hóa tỉnh Phúc-yên, hiệu *Vạn-An* phố Yên thị tỉnh Yên-bay, các nơi kể trên sẽ bán bộ cả thứ thuốc thấy con ngoài và các thứ cần dùng khác nữa, đến cùng hiệu cả. Xin các qui-khách chiếu cố.

2038 *Télégraphique : Vạn-xuân-đường, Bắc-ninh.*

BỆNH NHỨC ĐẦU
như cắn ảnh đêm cho

Khi một người đau thì tiếng nhức đầu đưa gọi, rồi sau sinh ra bệnh phổng mũi, hoa mắt, tai thấy ù-ù, người bệnh thì thấy đau nhức lo-lắng khác nào cắt tình sẽ đâm nào đâu vậy. Khi thì chuyển-động đi ở cổ làm cơn, tinh ra đau lắm, đôi gân trống ngực, lúc nào đường mạch máu (mạch máu sung lên, nếu nói cho mạch máu, tức-bộ), nào phì. Những đau bà thì kinh-nguyệt bất điều, mà đau đầu lo-lắng, huyết không được sung-túc, thường hay ra mồ-hôi, sức khỏe gầy đần đi. Tuy vậy mà muốn chữa, thì cũng không khó gì, chỉ dùng thứ thuốc :

Dépuratif - Richelet

có thể khỏi hẳn ngay được của bệnh cần đã mắc phải từ trước. Bây giờ cứ gần cối lại oán-động như thường.

Thực là một thứ thuốc rất thần-hiệu, chữa khỏi kẻ có đến hàng nghìn bệnh sâu mắc cùng bệnh ở người đa.

Bệnh đã nặng, đã rầu, đã chuyển sang bệnh gì mặc lòng, dùng thứ thuốc ấy thì bệnh sạch, anh không còn một thứ bệnh gì ở người đa nữa, như bệnh cái cam ở mắt, bệnh lang-ben bắt lâu.

◆ Thuốc « DÉPURATIF RICHELET » nay có bán ở các hàng thuốc lớn.

Thực là công hiệu !

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Dược-chế hạng nhất, cựu-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt.

THUỐC SOLUTION S. của ông HOLBÉ *để chữa ở-phiện*
SOLUTION S. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Thuốc hiệu này = Muốn dùng thuốc này phải viết đơn (ordonnance) theo lệ, người Pháp, Annam, Khách đều dùng được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 50 một lọ
Thuốc bổ máu, bổ thần-kinh, nhất một không muốn làm việc gì dùng thuốc này hay lắm.

Máy thứ bán-hiệu hay bạn :
Các thứ thuốc nước dùng có tiêm để thử vào da như thuốc DE CALCEVIALE DE SOUZE
Thuốc tiêm gọi là D.T.V. *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc ho gió SIROP PECTORAL *để ho ra đờm*
Thuốc LAO *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc hậu hiệu MONTÈS
thuốc nặng = 2 $ 00 là 30 giờ,
thuốc thử = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu, chứng ki mới hay cũ : uống thuốc mười ngày nghỉ, rồi lại uống thuốc hoặc thuốc tiêm hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này là chữa được cả lậu ngoài phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh lậu bí quá, kinh nguyệt không đều, hay là khi bệnh kinh đau đớn mình mẩy, nhức đau bụng, già con, uống Dược-phẩm đổi màu sữa tẩy lại màu tốt trong chính độ bụng kinh.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MỎ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bao cuộn và bán bao kin
Bán cất và bán sỉ
« THUỐC PÈRE »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai bết ki mới hay cũ. Dùng thuốc rẻ tiền thì nên uống thuốc này cho tốt nọc! Dùng thuốc khác rồi càng cần phải uống thuốc này thì giấy chắc khỏi hẳn được ! Thuốc quý rất hay, rất gui : ai chẳng hại gì của tự tinh dược, tự bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn litre. Giá có $ 2 00 mà thôi!

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRÈRES
BORDEAUX — HANOI — HAIPHONG
Điện buôn bán đứng-đắn, thật-thà — Hiệu mở ra ở xứ Bắc-kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng qui-khách bản-quốc biết rằng bản-hiệu có những thứ rượu vang uống thường thật tốt và các thứ rượu vang qui cực phẩm. Rượu mùi đủ các thứ thật thanh-vị. — Đồ hộp thực-phẩm đủ thứ nhất hảo hạng.

Lại riêng có các thứ rượu uống bổ và khỏe nữa.

Ai muốn biết giá hàng và xin mẫu hàng cứ viết giấy về thì bản hiệu sẽ gửi biếu, không mất tiền. 2053

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Ancien Etablissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TẢI-MẬU, Fondé en 1892
TÉLÉPHONE N° 682
茂才陳 記東京
TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs
N° 164, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bán đủ các thứ gỗ nguyên cây và gỗ sẻ các hạng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có đứng nhận bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hạng ống xây cống, dẫn thấy bằng xi-măng (beaux en ciment).

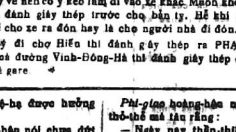
Làm đủ các thứ chân-song, tường-hoa, gạch-hoa đủ các mài bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn cửa nhà, Huile, Peinture, Verni, dầu Essence térébenthine, Colophane và Cire đóng chai.

Có bể-cạn (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thứ gì, xin cứ viết thơ cho Hiệu-nhân, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam, Hiệu-nhân cũng xin trả lời ngay lập tức. 2009

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY
Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

SƯỜNG YÊN-LÝ đi CHỢ MIỄU
◆ Xe YÊN-LÝ chạy hết 8 giờ rưỡi sáng sớm chuyến xe lên chợ Miễu ở Bần-yaây, và ở Vinh ra.
◆ CHỢ-MIỄU (Phố-Quí) đi hết 1 giờ chiều đến ga Yên-Lý về Vinh và Bến-thủy.

SƯỜNG VINH VÀ HUẾ
◆ VINH đi hết 4 giờ sáng đến Đồng-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
◆ ĐỒNG HÀ ra khỏi giờ sáng sớm khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Auto-Postale

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng : kể từ mồng-năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Quí và Phủ-Quí ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Quí có 3 phiên chợ là Ba buôn bán sầm uất lắm, các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chộ, tinh giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đồnghà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm lẫy, xin liệt qui khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

◆ Đường Yên-Lý đi cho Hiếu thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; mà đường Vinh-Đồng-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đồng-hà gare. 2012

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ. Phụ-quán ở trong hoa viên rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tuỳ ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng mất ít tiền.

Phụ-quán cũng có gây nói trực tiếp với chính-quán 2048

58 19

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-tả, nay xin dịch thành bản xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Thượng-hoàng bởi :

— Có việc chi xin thái-hậu cứ nói.

Thái-hậu nói :

— Nhà tôi mồng ơn vũ-lộ, ba đời phong vương trước, một nhà hai hoàng-hậu, lấy vinh-hiển để quá thịnh. Tôi thấy các họ ngoại-thích như họ Mã về họ *Đặng* thuở xưa không mấy nhà được an-toàn. Lẽ tôi làm quen với triều-đình, dẫu một lòng trung-thành, nhưng con cái trong nhà thì giữ sao cho được hẳn-hòa hết cả. Giản hoặc có kẻ nào trái phép thì thật là đến nỗi điểm-nhục gia-thanh. Khi ấy nếu triều-đình vị tư-tình mà khoan-hồng, hà chẳng để một trò cười cho thiên-hạ thân-dân hay sao. Thượng-hoàng ơi! em tôi có công gì, bấy nên gia phong, chức vì cớ ngoại-thích mà gia phong thì tận trung báo quốc, nay đã già yếu, nỡ nào mà để phải lo-phiền. Vả nhà tôi nếu bị tai-họa thì tôi đây cũng không thể yên lòng cho được. Tôi nghe *Đỗ-man hưng-phục* là cứu gian hiểm, am tội vẫn khinh-bỉ hắn, vậy nên hắn đem lòng ghen-ghét, chỉ vì thấy triều-đình tin dùng, không dám buông lời dèm-bông, mà có ý dằng hắn tâu nay để muốn khiến cho nhà tôi đạo tiếng bất quí vậy. Thượng-hoàng ơi! từ xưa đến nay, các bậc công-thần gia-phong « Cửu-tích », mấy người còn đứng ở trong triều. Ngày nay trước bệ hạ còn em tôi cáo quan về nghỉ, sau chém *Đỗ-man hưng-phục* về cái tội gian-nịnh, để cho thiên-dân khỏi nghi-ngờ. Lại xin thượng-hoàng đem những lời tâu cẩn-lai ban bố cho thiên-hạ biết thì tôi được đội ơn vô cùng vậy.

Thượng-hoàng nghe nói, lấy điều mà rằng :

— Sao thái-hậu lại quá lo như thế! Quốc-trượng là một bậc trung-thần, danh-tiếng khắp trong bốn bể, còn quốc-cữu thì trải thờ hai triều, hết lòng chăm-chỉ, trong nhà càng hưởng lộc trời. Nay dẫu « Cửu-tích là gia-phong, cũng không lấy chi làm quá đáng. *Đỗ-man hưng-phục* tự tận xin, hà phải là lòng gian nịnh, hà-tất ta lại chém hắn. Còn như việc cho Thượng-vương về nghỉ thì khó được lắm, vì quốc-chính bề-bộn, nếu hiền thần bỏ chức thì con ta biết trông cậy vào ai.

Vua *Anh-tôn* nghe lời thượng-hoàng chỉ-phiếu, liền nói :

— Thượng-hoàng dạy chí phải, con xin vâng mệnh.

Thái-hậu không bằng lòng mà mắng vua *Anh-tôn* rằng

— Con đã biết phụ-mệnh phải thận-trọng thì cũng nên biết mẫu-mệnh chớ coi thường. Còn nói của ta là có quan-hệ đến nước nhà, sao con lại cứ nhất-khái mà trái ý ta, nghĩ thật đáng cười. Ta chỉ lo cho con sau này khó lòng tránh khỏi được hai chữ « Hận-quân » vậy.

Thái-hậu nói xong, nét mặt lại hầm hầm nổi giận. Vua *Anh-tôn* giật mình, run-sợ, vội vàng qui xuống mà tâu rằng :

— Muôn tâu mẫu-hậu! Xin mẫu-hậu tha-thứ cho con, con cam chịu cái tội bất-hiếu, từ nay không dám trái ý mẫu-hậu nữa.

Thượng-hoàng cũng khuyên-giải mà rằng :

— Làm con phải theo ý cha mẹ. Tuy vậy mà *Đỗ-man hưng-phục* quyết không nên chém, vì hắn là một người chỉ-phái trong hoàng-tộc, Phương liệu nhân vẫn hay xu-nịnh, thái-hậu bất-tất nghĩ-ngợi.

Thái-hậu không biết nói thế nào, mới đứng dậy về cung. Vua *Anh-tôn* đưa thái-hậu về cung rồi lại sang nói chuyện với *Phi-giao* hoàng-hậu. *Phi-giao* hoàng-hậu mừng thầm : thượng-hoàng đã trúng kế của ta, nhưng thái-hậu muốn chém *Đỗ-man hưng-phục* thì hình như bà rơi hiểu nội-tình. Ngày nay dẫu thân-phụ ta cáo quan về nghỉ, không ở trong triều, nhưng ta còn phải e-sợ thái-hậu ở trong cung vậy.

Phi-giao hoàng-hậu nghĩ vậy, liền thở-than rằng :

— Muôn tâu bệ hạ! thái-hậu thật là bậc thánh-minh! Người dạy cẩn nào, cũng hợp ý với thần-thiếp lắm. Nhưng thần-thiếp thiết nghĩ thân-phụ thần-thiếp đầu có quan về nghỉ, thiên-hạ vị tất đã khỏi nghi-ngờ, chi có một cách là đem thần-thiếp giam vào lãnh-cung, may ra mới tỏ tội với thiên-hạ được vậy.

Nói xong, hai hàng nước mắt chảy xuống dòng dòng, rồi lại qui xuống mà tâu rằng :

— Bệ-hạ ơi! Các bậc thánh-quân phần nhiều vẫn phải dời tình nhiều. Thần-thiếp chịu ơn bệ-hạ, dẫu mất ngày cũng nên nghĩa, vậy xin cứu-nguyện cho bệ-hạ được hưởng phúc muôn năm.

Phi-giao hoàng-hậu nói chưa dứt lời thì vua *Anh-tôn* vội-vàng nâng đỡ mà bảo rằng :

— Ái-khanh ơi! Ái-khanh đừng nói những câu như thế. Cái ân-tình của trẫm đối với ái-khanh trong hai tháng trời nay thật rằng sông khô đá mòn, cũng không sai được. Vả ái-khanh là một người hiền-thục, thượng-hoàng và thái-hậu đều phải ngợi-khen. Bây giờ tự-nhiên vô-cớ đem biếm-trật ái-khanh thì khiến cho trẫm đeo tiếng bội-quân mất mồi. Huống chi trẫm từ khi trông thấy ái-khanh, trộm nhờ thiên yêu, đêm mơ ngày tưởng, nếu không có *Mã-thuận* hay mưu lập kế thì làm sao đem được ái-khanh vào cung. Từ khi ái-khanh vào cung, chỉ-sai đều hòa, hết thảy mọi người, ai cũng mến phục. Ngày nay tự-nhiên vô-cớ *Đỗ man hưng-phục* đem cẩn đỗ mà dâng bản tâu này, khiến cho thái-hậu phải lo nghĩ. Ái khanh ơi! từ nay ái-khanh chớ nói những cẩn như thế. Trẫm coi ái-khanh ngày đêm sum-họp, mà tình đêm-thâm vẫn hình như chưa đủ, còn phải cùng nhau thề nguyền ở như chim liền cánh, như cây liền cành, muôn đời nghìn kiếp, không bao giờ rời nhau vậy.

Phi-giao hoàng-hậu nghe nói, lại thổ-thẻ mà tâu rằng :

— Ngày nay thần-thiếp nghe lời chỉ-phán, cải cựu vũ-lộ, trông đã dội-đào, nhưng sự lận ngày thì lòng kia biến-đổi bấy giờ hoặc vì điều nào tiếng nọ mà bỏ-bê lại có khi đầy khi vơi. Thần-thiếp nghĩ vậy, cho nên đêm ngày lo-phiền, chỉ muốn bệ-hạ đặt tính cho hơn đeo đẳng.

Phi-giao hoàng-hậu tâu xong, lại nằm lấy vai vua *Anh-tôn* mà nức-nở khóc. Tiếng kêu tỉ-tỉ, dẫn gan sắt đá, cũng phải chuyển dời. Vua *Anh-tôn* lấy áo long-bào chùi nước mắt cho *Phi-giao* hoàng-hậu rồi khuyên giải mà rằng :

— Ái-khanh nội thế thì trẫm biết làm thế nào cho giải tỏ được tấm lòng. Ân là truyện nội-giám hầu hương-án ra đây đã trẫm cùng ái-khanh ăn thề vậy.

Nói xong, truyền chỉ cho nội-giám sắm-sanh hương-án. Vua *Anh-tôn* cầm tay *Phi-giao* hoàng-hậu rồi cùng sụp lạy thiên-địa để làm lễ phật-thệ, xin đời đời kiếp kiếp cùng sum họp với nhau, dẫu rằng đã lỗ trời long, cũng không bao giờ biến đổi. Khi khấn xong, các cung-nữ đỡ vua *Anh-tôn* và *Phi-giao* hoàng-hậu đứng dậy.

(Còn nữa).